

© *Дорожко І. І.*

14. Флоровский Г.В. Византийские отцы V-VIII веков [Текст]/ Флоровский Г.В. — Мн.: Издательство Белорусского Экзархата, Харвест, 2006. — 336 с.
15. Флоровский Г.В. Воскресение мёртвых [Эл. ресурс] / Г. В. Флоровский — Режим доступа: www.krotov.info/library/f/frolov/voskres.html.
16. Флоровский Г.В. Долина Смертной Тени Эл. ресурс]/ Режим доступа: www.krotov.info/library/f/frolov/dolina.html.
17. Флоровский Г.В. К истории Эфесского собора / Г.В. Флоровский// Путь.—№33. — 1932. — Апрель — С.73—77.
18. Флоровский Г.В. Ночная тьма [Текст]/ Г.В.Флоровский //Флоровский Г.В. Избранные богословские статьи. — М.: Пробел, 2000. — С.201—209.
19. О бессмертии души [Эл. ресурс] / Г.В. Флоровский. — Режим доступа: www.krotov.info/library/f/frolov/rovsky_009/html.
20. Флоровский Г.В. О последних событиях [Эл. ресурс] / Г.В. Флоровский. — Режим доступа: www.adnuz.info/tl_files/reading_room/o_poslednih_sobitiayah.
21. Флоровский Г.В. О смерти крестной [Эл. ресурс] / Г.В. Флоровский. — Режим доступа: www.krotov.info/library/f/frolov/cross.html.
22. Флоровский Г.В. Пути русского богословия [Текст]/ Г.В. Флоровский — Мн.: Издательство Белорусского Экзархата Московского Патриархата, —Харвест, 2006. — 608 с.
23. 23) Флоровский Г.В. Рецензия на книгу С. Аскольдова Алексей Александрович Козлов. — М.: Путь, 1912.// Богословский вестник, 1912.- Т.4.-№11. — С.654-656.
24. Флоровский Г.В.Рецензия на книгу «Что на душе таится...» Д-ра В. Штекеля [Текст] / Флоровский Г.В.// Известия Одесского библиографического общества при Императорском Новороссийском университете. Т.1.1911-1912 гг. — Одесса: Центральная типография, 1913. — С.318-320.
25. Черноморець Ю.П. Загальна характеристика сучасної православної теології [Эл. ресурс] / Ю.П.Черноморець. — Режим доступа: theology.in.ua
26. Чуксин Н.Я. Душа, дух и моя ненаучная теория [Эл. ресурс] / Н.Я. Чуксин. — Режим доступа: zhurnal.lib.ru/c/chuksin_n_j/soulspirit.shtml.

Дорожко І. І. – кандидат психологічних наук, доцент, завідувач кафедри психології Харківського національного педагогічного університету імені Г. Р. Сковороди.

УДК 37.013.73:392.3

ФЕНОМЕНОЛОГІЯ РОДИННОГО ВИХОВАННЯ

Пафос філософського дослідження неможливий без опертя на велику історико-філософську культуру, на спадщину наукових досягнень природи людини, сім'ї, родини, феноменології родинного виховання. Л. С. Виготський, видатний психолог, повторював французьке прислів'я – «відійти, щоб далі стрибнути». Мається на увазі заглибитись у найпотамніші джерела існування людини, сім'ї, родини.

Ключові слова: феноменологія, інтенціональність, рефлексія, людина, родина.

ФЕНОМЕНОЛОГІЯ СЕМЕЙНОГО ВОСПИТАННЯ

Пафос философского исследования невозможен без опоры на великую историко-философскую культуру, на наследство научных достижений природы человека, семьи, феноменологии семейного воспитания. Л. С. Выготский, выдающийся психолог, повторял французскую поговорку - "Отойти, чтобы дальше прыгнуть". Имеется в виду углубление в самые источники существования человека, семьи.

Ключевые слова: феноменология, интенциональность, рефлексия, человек, семья.

PHENOMENOLOGY OF FAMILY EDUCATION

Pathos of philosophical research is impossible without its basement on the great historical and philosophical culture, on the heritage of scientific achievements of human nature, of family, of family education's phenomenology. L. S. Vyhotsky, a prominent psychologist, repeated French proverb - "To leave

for overjump". It means to deepen into the most hidden sources of human, family's existence..

Keywords: *phenomenology, intentionality, reflection, man, family.*

Учити і учитися потрібно тому, до чого прихильна людина: це дає сердешний спокій й задоволення собою, своїм становищем, своєю статтю, як писав Сковорода. Заслугують на увагу, погляди Г.С.Сковороди з того, що усякий мусить пізнати свою натуру, свої схильності, так і у вихованні дітей. Треба, казав він, пізнати натуру й схильності дитини й розвинути їх – це й зробить дитину потім щасливою, бо дасть їй душевний спокій. Як дитина родилася і живе у здоровому чесному сімействі, тоді їй, родженій на добро, не складно буде прищепити добро, честь і науку. Натура – це єдиний і справжній учитель. Не перешкоджай їй, а тільки розчищай доріжку. Не научай яблуню, як їй родити яблучка: вже сама натура її сьому навчила. Зроби тільки для неї огорожу од свиней, одріж колючки, познімай гусинь. «Коли б вона навіть була дуже проста і незначна, то й тоді у серцеві кожного чоловіка і в сій убогій хатці – під його убогою одежиною (тілом) можна знайти свого царя, свій дім, своє зачало вічності» [2, с.208].

Пафос філософського дослідження неможливий без опертя на велику історико-філософську культуру, на спадщину наукових досягнень природи людини, сім'ї, родини, феноменології родинного виховання. Л.С.Виготський, видатний психолог, повторював французьке прислів'я – «Відійти, щоб далі стрибнути». Мається на увазі заглибитись у найпотаємніші джерела існування людини, сім'ї, родини.

Що таке людина, як подумаєш про це? Велика розумом людина та не може осягнути вона всіх чудес землі. Дивіться, як все мудро влаштовано на світі: як небо влаштовано, або як сонце, або як місяць, або як зірки, і тьма і світло і земля як на водах покладена, Господи, завдяки волі Твоїй! А звірі, а птиці різні, а риби всілякі! І цьому диву подивуємося, як створено людину і які різні й багатолікі людські обличчя; і якби всіх людей зібрати, то кожен має свій вид і образ обличчя. І тому подивуємося, як птиці небесні із раю-вирію летять і перш за все до нашого дому, але не поселяються в одній країні, а сильні й слабкі розлітаються по всіх землях, щоб наповнилися щебетом ліси й поля. Все це дано людям на користь, на їжу і на радість їм. І знов скажемо: великі блага послані нам, грішним людям. Ті ж птиці небесні, коли їм звелено, то заспівають і звеселяють людей, а коли ні то, маючи і мову свою, оніміють.

Прочитавши отсі слова, діти мої, похвалить Творця всього земного й небесного.

Володимир Мономах висловив свої погляди на завдання доброго християнина, відповідального за долю держави у «Поученні дітям».

«Поучення» – це важливий документ часу, але й образ світогляду тодішньої України. Воно залишається актуальним і сьогодні, бо має понад часову вартість, змінивши те, що слід змінити, з огляду на нові обставини [12, с.128].

Феноменологія, феноменологічний метод, за твердження Е.Гуссерля, допомагає осягнути сутність речей, а не факти. Феноменологія визначається «як перша наука», як наука, яка досліджує принципи свідомості та знання.

Феноменологія є одним із значних філософських напрямів ХХ століття. Вона заснувала цілий спектр власних інтерпретацій і вплинула на такі напрями сучасної думки, як соціологію, герменевтику, екзистенціалізм. Засновником феноменології вважається німецький філософ Е. Гуссерль, його послідовниками – М. Хайдеггер, М. Шелер, М. Мерло-Понті, А. Шюц.

Е.Гуссерль продовжує традицію декартівського апіоризму, він намагається створити «трансцендентальну феноменологію». У трансцендентальній феноменології суб'єктність є умовою пізнання, а свідомість – це особливе місце буття у зв'язках, певних відношеннях.

За Е. Гуссерлем, свідомість завжди активна, вона спрямована на внутрішній світ, тим самим підводячи до того, що судження – це завжди судження про щось, і так само сприймання – сприймання чогось. Він вивів поняття інтенціональності, яка є властивістю свідомості. Властивістю свідомості є рефлексія, яка розкриває поняття інтенціональності. Свідомість утворює сенс, або значення предмета. Сенс є відношення, яке не дорівнюється речам, почуттям, висловлюванням.

Рефлексія виступає як інструмент пізнання. Рефлексія, в її традиційному філософсько-психологічному розумінні – це здатність встати у позицію «спостерігача», «дослідника» по відношенню до своїх дій, думок. В. Лефевр, за рахунок культурологічного аспекту розширює розуміння рефлексії. Він вважає, що рефлексія – це здатність стати в позицію дослідника до іншого «персонажу», до його дій та думок. Таке розуміння рефлексії походить із фіхтеанської методології «Я» – «НЕ Я» і дозволяє побудувати цілісний предмет дослідження, за рахунок зв'язків, що входять до об'єкта, дозволяє виявити рефлексію як феномен, що визначає специфіку взаємовідношень

об'єктів дослідників [5,с.42].

У питаннях дослідження рефлексії, у будь-якій раціональній установці виникає тенденція розчину об'єктивації того над чим рефлектує особистість. Цей досвід пов'язаний з розкриттям сутності мислення завдяки грецьким дослідникам.

Рефлексія виникає із волі переконати самого себе, а не із доброї віри та посилення на авторитет. Рефлексія висуває питання, щоб одержати упевненість у своїй позиції, вона розчиняє тотальність, в якій сама безпосередньо знаходиться, «ізолює аспекти, точки зору» і разом з тим утримує їх як ізолюване, оскільки вона відмовляється від накопиченого, щоб зробити найважливішими інші аспекти, і так вона розвиває повноту позиції, спочатку, як точку зору, щоб потім досягти значного розуміння [6].

У безмежній саморефлексії здійснюється перевірка кожної позиції, яка формується у особистості, усвідомлюється проблематика Я і діалектика всього суб'єктивного буття.

Профеноменом нашої душі є те, що вона спрямовує свідомість на світ, на речі, які знаходяться поза свідомістю і одночасно повертає його на душу.

У нашій свідомості існує самосвідомість, предметна інтенція (особливість свідомості бути спрямованою) повертається одночасно назад «рефлектує» душу, і робить її тим, що ми називаємо – я, сам, особистість [6].

Теоретичні положення даного підходу базуються на наступних методологічних засадах:

1. розвиток рефлексії обумовлений становленням, розвитком і зміною форм самосвідомості (Л. І. Божович, І. С. Кон, В. С. Мухіна, В. І. Слободчиков).
2. становлення рефлексії в онтогенезі визначається рівнем розвитку мисленнєвої діяльності особистості (В. В. Давидов, Д. Б. Ельконін, А. М. Матюшкін, Ж. Піаже).

Рефлексія, точніше, як ми до неї ставимось, не є засобом руху, а виступає як ідея руху, а виступає як ідея руху змістовних полів свідомості, руху знакового простору самої свідомості. Аргіогі (гіпотетично) ми можемо визначити як розвиток мотиваційних та адаптивних здібностей індивіда. Рефлексія є інструментом пізнання, рефлексія є форма існування свідомості, є ідеологія мислення. Рефлексія є зв'язок мого «Я» з моїм «Я», «моєї свідомості» з моєю «свідомістю, та через це з уявленнями» про світ [5,с.42].

Завдання нашого дослідження полягає в тому, щоб визначити поняття «рефлексія», визначити процедури рефлексії, тобто визначити рефлексію як вид мисленнєвої діяльності, дослідити особливості рефлексивного підходу до філософських аспектів у площині родинного виховання, тобто описати рефлексію як площину діяльності свідомості особистісного «Я».

Вперше, наукове обґрунтування поняттю «рефлексія» дав Р. Декарт. Розроблена Р. Декартом (1596-1650рр.) раціоналістична теорія самосвідомості передбачала звуження свідомості, передусім, до актів мислення. Р. Декарт визначає самосвідомість як здатність рефлектувати над власним мисленням, над власними актами мисленнєвої діяльності.

Слід зазначити, що Р. Декарт ототожнював рефлексію зі здатністю індивіда зосереджуватись на змісті своїх думок, абстрагуючись від зовнішнього.

Сучасні наукові дослідження, зокрема С. М. Кетька показують, що декартовські дослідження мають статус онтологізації функції мислення, виділення духовної складової свідомості не тільки як знака божого, але і як результат відображеного світу.

На думку Г. П. Щедровицького, більш цілісна картина акту рефлексії була представлена у дискусії Дж. Локка (1632-1704р.р.) та Г. Лейбніца (1646-1716р.р.).

Дж. Локк визначав рефлексію як джерело особливого знання, коли спостереження індивіда спрямовані на внутрішні дії свідомості, тоді як відчуття мають своїм предметом зовнішні аспекти. Даний умовивід Дж. Локка розділяє поняття «рефлекс» та «рефлексія».

Рефлексія – це джерело знань, що породжене на підставі внутрішнього досвіду.

У працях І.Канта (1724-1804р.р.) визначається тенденція на закріплення психологічної природи рефлексії, свідомості як її джерела.

Нові ідеї у розвитку поняття «рефлексія» розкриваються у працях І. Г. Фіхте (1762-1814р.р.). З одного боку, у своєму дослідженні «Факти свідомості» він розвиває ідею Дж. Локка та Г. Лейбніца про рефлексію, яка спрямована на внутрішні дії свідомості, розвиває думку І.Канта про розподіл знань, на їх причетність до способів пізнання.

З іншого боку, він визначає, що за умов зовнішнього сприймання, свідомість ототожнює здобуті апріорні знання із зовнішнім світом.

Завдання рефлексії, на його думку, зняти цю ототожнюваність за рахунок універсалізації

знань.

На сучасному етапі у дослідженні рефлексивних підходів та рефлексивних процесів здійснюється аналіз філософських, історичних, психолого-педагогічних аспектів «рефлексії».

В. А. Лефевр (Каліфорнійський університет) визначив систему, яка є одночасно рефлексивною та самоорганізуючою як саморефлексивну та запропонував використовувати схеми такої системи для з'ясування деяких моментів функціонування і розвитку найпростіших колективів, таких як сім'я, родина.

Уявлення, що інтерпретуються як колективні, можуть визначатися за наступними ознаками (вони належать усім членам будь-якої соціальної групи): ознаки передаються наступним поколінням, нав'язуються окремим особистостям, викликаючи почуття страху, тривоги, поваги і т.д.

Це здійснюється не тому, що уявлення передбачають колективний суб'єкт відмінний від індивідів, включених у соціальну групу, а тому, що вони виявляють риси, які не має можливості усвідомити та зрозуміти у парадигмі одного індивіда.

Л.Леві-Брюль наводить приклад, щодо мовленнєвих актів індивідів. А саме, про мову, яка існує у свідомості особистостей, і які спілкуються на цій мові, виступає соціальною реальністю на підставі сукупності колективних уявлень. Мова існує у минулому, майбутньому і нав'язує себе кожній з цих особистостей.

Колективні уявлення мають свої власні закони, які не можуть бути досліджені, якщо мова йде про первісних людей. Необхідно підкреслити той факт, що дослідження здійснює цивілізований індивід [7, с.9].

Проблема психологізму в мовознавстві цікавила науковців ще здавна. Починаючи з XVII ст. у психології розуміння людьми один одного розглядалось як один із показників розвитку мислення. Тому мовленнєве мислення стали розуміти як особливу форму психічного процесу, що виробилася завдяки розвитку власне комунікативних засобів і самої мовленнєвої діяльності.

Таким чином, мовознавство поступово відчувало на собі потребу в допомозі з боку психології, остаточно виробивши думку, що мова – вже історично сформоване явище. Цю потребу відчув і видатний український філолог-славист О. О. Потебня. У 1862 році побачив світ його ґрунтовний твір «Думка і мова», який має важливе значення і в наш час. Адже книга містить в собі загальнотеоретичні проблеми, що стосуються історії розвитку мови та мислення в їх взаємозв'язку. Цей взаємозв'язок О. О. Потебня передав так: «Психологія, як і будь-яка наука, вимушена користуватися мовою, а мова і не речовинне означає словами, що спочатку виражали підпорядковане почуттям».

Отже, для створення слова, його розуміння та передачі іншому занадто мало просто буквосполучень. Процеси, пов'язані з мовою, набагато складніші, ніж просто процес вимови слів. На цьому наголошує і О. О. Потебня: «Сила не у словах, а в тому, що при такому погляді дається можливість визначити психо-механічний процес виникнення складних явищ з найпростіших стихій і законів, що керують ними...» [9, с. 43].

Таким чином, будучи засобом вираження думок людей у процесі спілкування, мовлення стає основним механізмом їх мислення. Мовлення виступає засобом аналізу й синтезу, порівняння й узагальнення предметів і явищ дійсності. Люди за допомогою мови пред'являють один одному, а тому й самі собі об'єктивний зміст предметного світу.

О. О. Потебня зауважує на тому, що «Мова – це створення народу» [9, с.36]. І створювалась вона на основі людського життя, пристосовувалась до нього, змінювалась з ним, виконувала його функції. Процес цей не зупиняється. Процес розвитку мови буде відбуватись доки існуватиме народ, її носій: він буде створювати нові слова на означення понять і явищ, вживати вже існуючі і не забувати давно створені слова і вирази, якщо вони стануть у пригоді. Так, українським народом і досі вживаються «іскрометні скарби мовної образності», відображаючи людські почуття, або якусь дію, процес розкриваючи особливості зовнішності людини, її вдачі, взаємини людей тощо [11, с. 3].

Так, дійсно, всі стійкі сполучення слів – від слова до речення – «виступають як явище соціально зумовлене, апробоване спільною свідомістю носіїв мови» [10, с.11]. Вони живуть тисячоліттями і знаходять застосування в різних ситуаціях людського буття, родинного виховання, будучи, за влучним визначенням В. І. Даля, «цвітом народного розуму».

Слід зазначити, що як Аристотель, так і Г.Гегель розглядають сім'ю в якості основи соціалізації. За Г.Гегелем, розуміння сім'ї є соціально-психологічним, ніж біологічним, у порівнянні з аристотелевським визначенням.

Питання родинного виховання в історії філософії досліджувалось такими мислителями як Платон, Аристотель, Ж.-Ж. Руссо, І.Кант. Феноменологію родинного виховання ми маємо на меті

дослідити через комплексний аналіз сім'ї. У праці «Філософія права», Г.Гегель вказує на те, що сім'я, як безпосередня субстанційність духу має своїм визначенням єдність – любов.

Любов означає взагалі усвідомлення єдності одного з іншим, а не ізолюваності окремого індивіда для себе. Першим моментом любові є те, що індивід не хоче бути самотійною людиною для себе. За умов наявності самотійності, він відчуває недостатність та неповноту. Наступним моментом (другим) – індивід відчуває себе в особистості іншого, володіє в іншому значимістю, – і це зв'язок зворотній.

Любов є, одночасно, виникненням та розв'язанням протиріч, у якості вирішення протиріч, любов – моральне єднання [3, с.209].

Сім'я має завершення у наступних позиціях:

1. в образі свого безпосереднього поняття такого, як шлюб;
2. у зовнішньому власному бутті, у власності та володінні майном, турботу про них;
3. у вихованні дітей та розпаді сім'ї.

За умов характеристики кожної позиції окремо - першою висхідною позицією є брак. Безпосередньо брак включає:

1. момент природної життєвості, а саме як субстанційне відношення життєвості постає в її тотальності, у якості дієвості роду і його процесу;
2. у свідомості лише внутрішнє, те що має індивід, таким чином у своєму існуванні лише зовнішня єдність природних родів передбачає духовну єдність, усвідомлену любов.

Шлюб визначається, як правова моральна любов, в ньому не враховується швидкоплинне, залежне від настрою і просто суб'єктивне [3, с.210].

Феноменологія родинного виховання має на меті дослідити принципи свідомості, знання про генезу соціальних спільностей: рід, сім'ю, плем'я, народність.

Соціальні спільності виникають природно-історичним шляхом, без волі людей. Тривалий час, спільності людей досліджувались без урахування історичних аспектів їх діяльності, конкретних обставин суспільно-історичного досвіду.

Історично, первинними спільностями людей були сім'я, рід, плем'я, громада. Ці соціальні спільності забезпечували функціонування та розвиток виробництва засобів до існування, форм їх обміну, розподілу та споживання. Пізніше, на підставі родоплемінного суспільства з'являються класи та народності.

Російський історик В.Ключевський писав про те, що на фізіологічних основах кровних зв'язків будувалася первісна сім'я. Сім'ї, що виходили з єдиного кореня, утворювали рід, другий кровний союз, до складу якого входили вже релігійні та юридичні елементи, шанування засновника роду, авторитет старійшини, спільне майно, кругова самооборона (родова помста). Рід через народження розростається в плем'я, генетичний зв'язок якого виявляється в спільності мови, спільних звичаях та легендах, племені чи з племен шляхом поділу, об'єднання та асиміляції складався народ, коли до зв'язків етнографічних приєднувались моральність, усвідомлення духовної єдності, виховане спільним життям та спільною діяльністю, спільністю історичної долі та інтересів. Нарешті, народ стає державою, коли почуття національної єдності відбивається у зв'язках політичних, у єдності верховної влади і закону. В державі народ стає не тільки політичною, а й історичною особистістю, з більш-менш означеним національним характером і усвідомленістю свого світового призначення.

Сім'я – це група кровних родичів, члени якої зв'язані між собою спільністю побуту, відповідальністю, економічними відносинами. Сім'ї поділяються на два основних типи: просту та складну. Проста складається з однієї шлюбної пари з дітьми або без дітей (мала, індивідуальна, нуклеарна). Складна – складається з кількох простих сімей (розширена, нерозділена, братська).

Група кровних родичів утворюють таке об'єднання, як рід. Вони ведуть своє походження по материнській чи батьківській лінії, мають спільне родове ім'я.

На підставі первісного людського стада виник рід, на зламі нижнього й верхнього палеоліту як осередок суспільного співжиття та регулювання шлюбних відносин.

У системі родових відносин ірокезів, Л.Морган виокремив такі основні риси:

1. рід обирає старійшину чи вождя й може звільнити його з цієї посади;
2. регулює шлюбні стосунки;
3. слідкує за рівним поділом майна померлих членів роду;
4. здійснює взаємодопомогу, захист та кровну помсту;
5. має своє ім'я, спільне місце поховання й демократичні збори [1, с.439].

Плем'я включає декілька родів, визначається територіально, економічно, культурно. Плем'я

має свої традиції, єдину племінну мову, самосвідомість.

Існування стійких пережитків племінних стосунків відоме до теперішнього часу, такі як північно-американські індіанці, туареги, курди, афганці, масаї.

Родоплемінні відносини відзначаються стійкістю, підтвердженням даного факту виступають народності Кавказу, Казахстану. Родоплемінні відносини досить стійкі, але поступаються сімейним відносинам. Рід, не мав майнових відносин, а плем'я, за умов зміни характеру діяльності, вже не існувало без них.

Родоплемінні стосунки зумовлюють виникнення двох різнопланових спільностей: народність і суспільні класи [1, с.440].

Перспективи подальших розвідок даного напрямку ми вбачаємо у дослідженні родинного виховання у площині української філософської традиції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрущенко В.П. Соціальна філософія. Історія, теорія, методологія: Підручн. Для вищ. навч. закл. / В.П.Андрущенко, Л.В.Губерський, М.І.Михальченко. — [Вид. 3-є, випр. та доп]. — К.: Генеза, 2006. — 656 с.
2. Багалій Д.І. Історія Слобідської України / Передмова, коментар В.В.Кравченка; [Художник, упоряд. іл. В.О.Ріяка]. — Х.: Дельта, 1993. — 256 с.
3. Гегель Г.В.Ф. Філософія права. — М.: Мысль, 1990. — 503 с.
4. Зимняя И.А. Педагогическая психология. Учебник для вузов. Изд. второе, доп., испр. и перераб. — М.: Издательская корпорация "Логос", 1999. — 384 с.
5. Кетько С.М. Единство рефлексии, мотивации и адаптации в сознании личности / [С.М.Кетько и др.] — Челябинск: Филиал МПГУ, 2005. — 232с.
6. Култаева М.Д. К.Ясперс "Техники мышления", Философская мысль, 2003.
7. Леви-Брюль Л. Сверхъестественное в первобытном мышлении. — М.: Педагогика — Пресс, 1994. — 608 с. — (Серия: "Психология: Классические труды").
8. Научный журнал "Вопросы психологии" — №6, — 2005.
9. Потебня А. А. Мысль и язык / А. А. Потебня. — К., 1993. — С. 39—79.
10. Скрипник Л. Г. Фразеологія української мови. — К.: Наукова думка, 1973. — 279 с.
11. Ужченко В.Д. Вивчення фразеології в середній школі: Посібник для вчителя. — К.: Рад. школа, 1990. — 175 с.
12. Хрестоматія: тисячоліття хрещення Руси-України / [ред.-упоряд.Л.Храплива- Щур та ін.]. — Ф.-Т.:Філядельфія-Торонто, 1986. — 319 с.

Іванов О. О. – аспірант кафедри філософії та соціології Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

УДК: 122/129 + 130.3

ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ У КОНТЕКСТІ СОЦІАЛЬНОЇ ФІЛОСОФІЇ

Стаття присвячена розгляду проблем здоров'я людини як складової частини її буття. Аналізуються поняття, пов'язані зі «здоров'ям».

Ключові слова: здоров'я, спосіб життя, тіло, тілесність, рівновага.

ЗДОРОВЬЕ ЧЕЛОВЕКА В КОНТЕКСТЕ СОЦИАЛЬНОЙ ФИЛОСОФИИ

Статья посвящена рассмотрению проблем здоровья человека как составляющей части его бытия. Анализируются понятия, связанные со здоровьем.

Ключевые слова: здоровье, способ жизни, тело, телесность, равновесие.

HUMEN HEALTH IN THE CONTEXT OF SOCIAL PHILOSOPHY

The article is devoted to the review of human health as the part of human being. The concepts connected to health are analyzed.

Keywords: health, lifeway, body, physicality, balance.